

Trečiasis šių metų ketvirtis nepateikė staigmenų - vidutinės darbo pajamos nuosekliai augo, daugelis ekonominių sektorių išliko stabilūs. Vis dėlto „Sodros“ atlikta gyventojų darbo pajamų apžvalga parodė, kad nesikeitė ir atotrūkis tarp skirtingas pajamas turinčių gyventojų: moterų ir vyrų, mažųjų ir didžiųjų miestų gyventojų.

Trečiąją 2023 metų ketvirtį vidutinės visą mėnesį dirbusių darbuotojų darbo pajamos, nuo kurių sumokėtos socialinio draudimo įmokos, palyginti su tuo pačiu laikotarpiu prieš metus didėjo 11,7 proc. arba 209 eurai ir siekė 1 989 eurus neatskaičius mokesčių. Darbo pajamos į rankas per metus didėjo 119 eurų iki 1 235 eurų, tai yra 10,7 proc. Metinė infliacija rugsėjį siekė 3,7 proc.

„Visus metus stebėjome panašią situaciją: didėjo septynių iš dešimties apdraustųjų pajamos, o vieno iš dešimties - mažėjo. Metinis pokytis galėjo būti labiausiai juntamas minimalią mėnesio algą (MMA) ir mažiau uždirbančių žmonių grupėje - 80 procentams iš jų darbo pajamos didėjo. Tai labiausiai lėmė MMA didinimas“, - sako „Sodros“ Statistikos, analizės ir prognozės skyriaus patarėja Kristina Zitikytė.

Atskiruose sektoriuose darbo pajamos augo skirtingai. Ir toliau ryškiausias pokytis buvo matomas statybos ekonominėje veikloje: čia per metus darbo pajamos padidėjo 18,8 proc. iki 1 483 eurų popieriuje.

„Tikėtina, kad įtakos turėjo pasikeitusi priedų už darbą lauko sąlygomis tvarka, skaidriai dirbančiojo ID veikimas, kuris dalį statybininkų pajamų ištraukė iš šešėlio. Visgi svarbu pabrėžti, kad darbo pajamos statybos sektoriuje yra mažesnės nei vidutinės - į rankas čia uždirbama apie 970 eurų“, - pastebi K. Zitikytė.

Palyginti, aukštos pridėtinės vertės ekonominėse veiklose darbo pajamos augo lėčiau, tačiau buvo didesnės nei vidutinės: informacijos ir ryšių veikloje nustatytas 8,7 proc. augimas iki 3 113 eurų ant popieriaus.

Augimas viešajame sektoriuje buvo artimas visos darbo rinkos vidurkiui: 11,6 proc. viešajame valdyme (iki 2 145 eurų popieriuje), 12,3 proc. žmonių sveikatos priežiūroje ir socialiniame darbe (2 069 eurų popieriuje).

Automatizavimas keičia darbo rinką

Darbo rinka išliko stabili - apdraustųjų skaičius, palyginti su praėjusių metų trečiuoju ketvirčiu, padidėjo 10 tūkstančių. Nedarbo išmokos gavėjų skaičius buvo 9,5 tūkst. didesnis

nei prieš metus, tačiau nedidėjo taip sparčiai, kaip šių metų pradžioje. Rugsėį nedarbo išmoką gavo 77,6 tūkst. žmonių.

Tik du ekonominiai sektoriai toliau traukėsi – darbuotojų mažėjo apdirbamojoje gamyboje ir prekyboje.

„Apdirbamosios gamybos srityje darbuotojų ėmė mažėti praėjusių metų rugsėį. Nuo to laiko šis sektorius neteko 7,3 tūkst. darbuotojų. Tačiau, jei lygintume su 2019 metais, kurie buvo paskutiniai priešpandeminiai metai, tai yra atmestume COVID-19, pokarantinio laikotarpio, karo ir kitų aplinkybių įtaką darbo rinkai, tuomet matytume, kad nuosmukis fiksuojamas tik baldų gamyboje, o bendras darbuotojų skaičius šiame sektoriuje grįžo į priešpandeminį lygį“, – paaiškina K. Zitikytė.

Prekyboje apdraustųjų mažiau nei prieš metus, mažiau ir lyginant su priešpandeminiais metais.

„Palyginti su 2019 metais, 6,2 tūkst. darbuotojų mažiau liko didmeninėje prekyboje ir 2 tūkst. mažiau mažmeninėje prekyboje. 22 procentais sumažėjo pardavėjų skaičius didžiuosiuose prekybos tinkluose. Tai rodo automatizavimo procesų įtaką darbo rinkai – kai kurių profesijų paklausa nuolat mažėja“, – sako Kristina Zitikytė.

Mažiausios pajamos augo sparčiau

Pajamų atotrūkis tarp daugiausiai ir mažiausiai uždirbančiųjų toliau mažėjo. Šių metų rugsėį penktadalio mažiausiai uždirbančiųjų pajamos siekė 701 eurą neatskaičius mokesčių, o penktadalio daugiausiai uždirbančiųjų – 4 200 eurų popieriuje.

„Didžiausias darbo pajamas turinčių žmonių atlyginimai šešis kartus didesni nei mažiausias pajamas turinčiųjų. Darbo pajamų atotrūkio mažėjimui darė poveikį pastaraisiais metais nuolat didinta minimali mėnesinė alga. Kuo mažesnės vidutinės pajamos, tuo sparčiau jos auga, tad skirtumas vis mažėja“, – komentuoja K. Zitikytė.

Vyrai vis dar uždirba daugiau už moteris

Kita „Sodros“ stebima sritis – vyrų ir moterų darbo pajamų skirtumai – keitėsi lėtai. Skirtumas tarp vyrų ir moterų darbo pajamų į rankas siekė 14 procentų. Vyrai uždirbo vidutiniškai 1 314 eurų, moterys – 1 158 eurus.

„Darbo pajamų atotrūkį tarp lyčių lemia skirtingų profesijų pasirinkimas, karjeros ir šeimos pareigų derinimas“, – pastebi K. Zitikytė.

Didžiausi atlyginimų skirtumai – apie 40 procentų – tarp IT specialistų, taikomųjų programų kūrėjų, gydytojų specialistų, gydytojų odontologų, ekonomistų.

Žmonės su negalia darbo rinkoje: dirba kas trečias

Šiuo metu Lietuvoje yra 143 tūkstančiai darbingo amžiaus žmonių su negalia: gaunančių netekto darbingumo, invalidumo arba šalpos neįgalumo pensiją. Dirba 44 tūkstančiai iš jų.

Žmonės su negalia dažniausiai renkasi švietimo sritį, žmonių sveikatos priežiūros ar socialinio darbo veiklas, administracinę ir aptarnavimo veiklą. Jie dirba valytojais ir pagalbininkais, verslo ir administravimo specialistais, vairuotojais, pardavėjais.

„Mažiausiai žmonių su negalia dirba informacijos ir ryšių bei finansinėje ir draudimo srityse, kurios tarsi galėtų būti tinkamos žmonėms su tam tikrais specialiaisiais poreikiais. Vis dėlto pastebime, kad žmonės su negalia dažniau dirba mažesnės kvalifikacijos reikalaujantį darbą – 20 procentai jų yra nekvalifikuoti darbininkai“, – sako „Sodros“ ekspertė.

Dirbančių žmonių su negalia darbo pajamos trečdaliu mažesnės už vidurkį, tačiau ši skirtumą jiems kompensuoja netekto darbingumo pensijos. Trečiąją ketvirtį visų apdraustųjų vidutinės darbo pajamos prieš mokesčius buvo 1 985 eurai, o dirbančių netekto darbingumo pensijos gavėjų – 1 392 eurai popieriuje. Tačiau dirbantys netekto darbingumo pensijos gavėjai, prie kurių darbo pajamų prisideda ir gaunama netekto darbingumo pensija, vidutiniškai iš viso į rankas gavo 1 368 eurus, kai visų apdraustųjų vidutinės pajamos į rankas siekė 1 233 eurus.

„Vis dėlto svarbu nepamiršti, kad didesnė dalis žmonių su negalia nedirba, jie gauna tik netekto darbingumo pensiją, kurios vidutinis dydis – 357 eurai“, – pastebi K. Zitikytė.

Pajamų atotrūkis tarp regionų nesitraukia

Atotrūkis tarp didmiesčių ir regionų trečiąją metų ketvirtį nemažėjo: Vilniuje uždirbama 43 proc. daugiau nei regionuose. Rugsėį vidutinės darbo pajamos Vilniuje siekė 2 291 eurą, o likusiose savivaldybėse – vidutiniškai 1 602 eurus popieriuje. Skirtumas į rankas – 377 eurai.

„Atotrūkiui turi įtakos ir demografinės, ir ekonominės priežastys – darbingo amžiaus žmonės palieka regionus ieškodami geresnio darbo užmokesčio, o tie, kurie norėtų likti, susiduria su darbo vietų trūkumu“, – komentuoja „Sodros“ Statistikos, analizės ir prognozės skyriaus patarėja K. Zitikytė.

Skirtumus tarp regionų šiek tiek sumažina socialinio draudimo išmokos. Nors dešimtyje

savivaldybių, kur vidutinės darbo pajamos mažiausios (948 eurai į rankas), jos 29 proc. mažesnės nei dešimtyje savivaldybių, kur jos didžiausios (1 226 eurai į rankas), socialinio draudimo išmokų atotrūkis mažesnis.

Mažiausiai uždirbančiose savivaldybėse vidutinė nedarbo išmoka (469 eurai) buvo 21 proc. mažesnė nei daugiausiai uždirbančiose (569 eurai). Skirtumai tarp pensijų siekė 15 proc.: vidutinė senatvės pensija su būtinuoju stažu buvo 519 eurų mažesnių darbo pajamų savivaldybėse ir 596 eurai didesnių pajamų savivaldybėse.

